

Oponentský posudek diplomové práce

Autor DP: **Bc. Jan Beňovský**
Vedoucí DP: **doc. Dr. phil. Markus Giger**
Oponent DP: **Mgr. Veronika Stranz-Nikitina, Ph.D.**
Název DP: **Restrikce tvoření přechodníku přítomného ve spisovné ruštině v kodifikaci a úzu**
Ústav: **Ústav východoevropských studií**

Formální úprava:

Po formální stránce splňuje práce požadavky kladené na diplomové práce (obsahuje čestné prohlášení, obsah, dále klíčová slova, abstrakt v českém a anglickém jazyce) a je až na některé drobné nedostatky velmi pečlivě upravena. Práce autora s dostupnou literaturou je na velice dobré úrovni. Diplomová práce je opatřena jednotným poznámkovým aparátem, seznamem zkratk a seznamem použité literatury. Závěrečná bibliografie je také jedinou částí práce, ke které bych měla výhrady. Není zde dodržena jednotná norma, jednotlivé položky se od sebe navzájem formálně liší, některé z nich dokonce nejsou kompletní.

Struktura práce:

Diplomová práce má přehlednou strukturu, která je charakterizována vyváženým poměrem mezi teoretickou analýzou a praktickým rozbořením konkrétních výsledků výzkumu.

Po první, úvodní, je druhá kapitola věnována obecnému úvodu do problematiky přechodníku. Třetí kapitola obsahuje základní diachronní přehled vývoje přechodníku, následující dvě kapitoly se zabývají příbuznými problémy adverbializace přechodníku a vlivem současného prostořečí na jeho užívání. Tato oblast výzkumu se mi jeví jako obzvláště přínosná, jelikož složitá situace vztahu spisovného jazyka, obecného žargonu a prostořečí je jedním z důvodů vzniku značně nepřehledné situace v oblasti normy, pokud jde o tvoření přechodníku přítomného.

Šestá kapitola nabízí úvod do problematiky korpusové lingvistiky, specifikuje pojem jazykového korpusu a seznamuje čtenáře se zvláštnostmi vzniku a fungování Ruského národního korpusu, jeho strukturou a rozsahem.

Teoretické jádro práce však představuje nejrozsáhlejší sedmá kapitola, kde je předložen komplexní přehled gramatických restrikcí pro tvoření přechodníku přítomného, jak jsou tato omezení zachycena v nejrůznějších gramatických příručkách. Jsou přitom rozlišovány restrikce a omezení a popsány četné výjimky z restrikcí. Je nutno podotknout, že autor postupuje zcela korektně, nehodnotí kvalitu ani dosah jednotlivých příruček, nýbrž mapuje nejednotný přístup odborníků ke kodifikaci v rámci zvoleného tématu a výslednou rozkolísanost jazykové normy.

Stěžejní praktickou část práce představuje osmá kapitola, kde jsou potenciální tvary přičestí přítomného podrobeny korpusové analýze, na základě které je následně vytvářen obraz vztahu normy a úzu. Důraz je kladen na slovesa, která jsou v gramatikách zmiňována jako výjimky z restrikcí. Jako velké plus bych uvedla stylistické hodnocení užití jednotlivých přechodníků a vhodné doplnění celého rozboru příklady. Dalším přínosem práce je zachycení tendence v užívání přechodníku přítomného směrem do současnosti. Najdeme zde i velmi zajímavou, a, což je velmi důležité, výsledkem korpusového výzkumu podloženou úvahu o souvztažnosti v užívání některých tvarů přechodníku přítomného na jedné straně a tvarů prefigovaných a supletivních na straně druhé.

Celkově se dá říct, že výsledky praktického výzkumu se v osmé kapitole uvádějí do korelace se souborem teoretických poznatků o odlišných způsobech kodifikace restrikcí. V závěru je pak provedena rekapitulace celé práce se stručným, ale kvalitním vyhodnocením.

Použité metody:

Širokému záběru výzkumu odpovídá i výběr metod a výchozího teoretického pozadí. Jako zdařený a přínosný se dá označit pokus autora skloubit přístup teoretický, historický a teoreticko-výzkumný. Konkrétní metodologické postupy tak jsou obsaženy a dostatečně popsány v jednotlivých kapitolách s uvedením studií či článků zaměřených na řešenou problematiku. Autor se vhodně zaměřil na aktuální problematiku vztahu úzu a normy, přičemž práce pojednává i o úskalích a omezeních kodifikace a rozkolísanosti gramatické normy jako takové.

Splnění cílů práce:

Nikoli jednoduchý cíl práce spočíval ve zmapování a vytvoření souhrnného přehledu problematiky přechodníku přítomného v ruštině. Tento cíl můžeme považovat za zdárně uskutečněný. Dalšími cíli bylo zjistit, zda se základní ruské gramatiky shodují v otázce zákazů určitých tvarů přechodníku přítomného a na základě zpracování korpusového materiálu zachytit reálný stav v oblasti tvoření a užívání přechodníku přítomného v ruštině. Tyto cíle byly rovněž splněny. Autorovi se povedlo nejen vytvořit poměrně obsáhlý přehled gramatických příruček a zmapovat značně nepřehlednou situaci v oblasti gramatických restrikcí, ale také popsat reálné fungování konkrétních přechodníků, které se pohybují takřkajíc v šedé zóně normativní gramatiky. Výsledky výzkumu tak plně odpovídají zadání diplomové práce.

Podněty k obhajobě:

1. Na základě získaného korpusového materiálu porovnáváte absolutní počet výskytů některých přechodníků v různých obdobích. Počet textů zahrnutých do korpusu, které se vztahují k těmto obdobím, se ale značně liší. Nemohl byste tento způsob zpracování výsledků blíže vysvětlit?
2. Pracujete s výsledky vyhledávání v celém národním korpusu, ale vzápětí mluvíte o jazyce literatury. Jak byste definoval tento termín pro účely vlastního výzkumu?
3. Zmiňujete, že otázka prostořečí zůstává za hranicemi tématu této práce, což je pochopitelné vzhledem k rozsahu diplomové práce. Nicméně otázka vztahu prostořečí a tendencí v ne/používání určitých skupin přechodníků je nanejvýš zajímavá. Jaké tendence se podle Vás dají v této oblasti v poslední době pozorovat?

Hodnocení práce:

Práci považuji za velmi zdařilou. Splňuje požadavky, standardně kladené na diplomovou práci (v souladu s OD 10/2014), kvalitou zpracování převyšuje běžné diplomové práce. Autor prokázal schopnost orientace v odborné literatuře, schopnost práce s prameny a schopnost tvůrčího zpracování odborného tématu na náležitě obsahové a metodologické úrovni. Doporučuji proto k obhajobě s hodnocením **výborně**.

V Praze dne 08.09.2015

Mgr. Veronika Stranz-Nikitina, Ph.D.